

EVALUAREA SITUAȚIEI ÎN SFERA OCUPĂRII FORȚEI DE MUNCĂ A TINERILOR ANTREPRENORI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Anatolii ROJCO¹, doctor, conferențiar cercetător,
Institutul Național de Cercetări Economice
Svetlana IVANOV², cercetător științific,
Institutul Național de Cercetări Economice

JEL Classification: I3, R2
CZU: 331.526-053.81(478)

Abstract

Actualitatea temei cercetate se datorează faptului că tinerii antreprenori joacă un rol important în creșterea populației ocupate în Republica Moldova. Între timp, situația privind ocuparea forței de muncă a tinerilor antreprenori în Republica Moldova nu a primit o evaluare științifică argumentată adecvată. Prin urmare, scopul lucrării constă în efectuarea estimării numărului și structurii tinerilor antreprenori, ceea ce reprezintă atât un interes științific, cât și practic. În studiu au fost utilizate următoarele metode: monografică, analogiilor, comparația, statistică ș.a. Ca rezultat al studiului efectuat s-a obținut o analiză a numărului și structurii tinerilor antreprenori după sex, locul de reședință, nivelul de instruire, tipuri de activități economice și amplasarea locului de muncă.

Cuvinte-cheie: piața forței de muncă, populație ocupată, tineri antreprenori, lucrători pe cont propriu, patroni.

The relevance of the topic lies on the fact that young entrepreneurs play an important role in increasing the employed population in the Republic of Moldova. Meanwhile, the situation with employment of young entrepreneurs in the Republic of Moldova has not received an adequate scientifically-proved assessment. That's why, the purpose of the paper lies in estimating the number and structure of young entrepreneurs that represents both a scientific and practical interest. In the research were used the following methods: monographic, analogues, comparison, statistical etc. As a result of the study, an analysis was obtained of the number and structure of young entrepreneurs by criteria of: sex, place of residence, education level, type of economic activity and location of workplace.

Keywords: labour market, employed population, young entrepreneurs, self-employed people, patrons.

Introducere

Identificarea antreprenorilor se efectuează utilizând clasificarea populației ocupate după statutul său profesional. În Republica Moldova, conform Clasificării Naționale referitoare la statutul profesional, armonizate cu International Classification by Status in Employment (ICSE-1993), **statutul profesional** se determină de poziția ocupată de persoană, în funcție de metoda obținerii venitului în procesul realizării activității economice. În conformitate cu statutul profesional, se deosebesc: salariați (angajați), patroni (angajatori), lucrători pe cont propriu, lucrători familiali neremunerați, membri ai cooperativelor [3, p.37-38].

Studiul în cauză prezintă evaluarea situației actuale în sfera ocupării forței de muncă a tinerilor antreprenori din Republica Moldova. O mare parte a lucrărilor științifice din Republica Moldova este dedicată problemelor pieței forței de muncă, printre acestea se enumeră și cele ale autorilor privind problemele activității economice și ocupării forței de muncă [4]. În lucrare sunt utilizate rezultatele studiului, efectuat de autori în cadrul Proiectului aplicativ 15.817.06.05A „Armonizarea politicii de dezvoltare a IMM-urilor în Republica Moldova cu principiile „Small Business Act” (2015-2018, 2019), Etapa a.2019 „Perfecționarea politicii de susținere a IMM-urilor în Republica Moldova: îmbunătățirea posibilităților de implicare a tinerilor în activitățile antreprenoriale în Republica Moldova”.

În studiul nostru am acceptat condițional că lucrătorii pe cont propriu și patronii se atribuie la **antreprenori**. În același timp, **tinerii antreprenori** sunt considerați antreprenorii în vârstă de 15-34 ani. Principala sursă de date cu privire la tinerii antreprenori din sectorul IMM, ca parte a numărului total al populației ocupate, este o cercetare selectivă a gospodăriilor casnice pe problemele ocupării (așa numitul sondaj în baza anchetei forței de muncă).

¹ Anatolii ROJCO, ■ rojco@mail.ru

² Svetlana IVANOV, ■ svetlana.ivanov.2@mail.ru

Dinamica numărului tinerilor antreprenori. În anul 2018, numărul tinerilor antreprenori a constituit 105,1 mii pers., ceea ce cu 14,8 mii pers. (sau cu 16,4%) mai mult decât în anul 2017. Sporirea numărului de tineri antreprenori (14,8 mii pers.) s-a datorat creșterii numărului de persoane în vârstă de 15-24 ani cu 3,4 mii pers. (cu 17,7%) și în vârstă de 25-34 ani – cu 11,4 mii pers. (cu 16,0%), Tabelul 1.

Tabelul 1

Dinamica numărului populației tinere ocupate și a tinerilor antreprenori

Indicatorii	a.2017			a.2018			a. 2018 în % față de a.2017		
	Total	inclusiv		Total	inclusiv		Total	inclusiv	
		15-24 ani	25-34 ani		15-24 ani	25-34 ani		15-24 ani	25-34 ani
<i>Populația tânără ocupată în vârstă 15-34 ani, mii pers.</i>									
TOTAL	381,9	79,8	302,1	390,8	85,1	305,7	102,3	106,6	101,2
<i>Sex</i>									
Bărbați	207,2	45,8	161,4	208,2	47,1	161,1	100,5	102,8	99,8
Femei	174,8	34,0	140,8	182,5	38,0	144,5	104,4	111,8	102,6
<i>Mediu</i>									
Urban	205,5	34,0	171,5	193,5	36,0	157,5	94,2	105,9	91,8
Rural	176,4	45,8	130,6	197,3	49,1	148,2	111,8	107,2	113,5
<i>Tinerii antreprenori în vârstă 15-34 ani, mii pers.</i>									
TOTAL	90,3	19,2	71,1	105,1	22,6	82,5	116,4	117,7	116,0
<i>Sex</i>									
Bărbați	58,5	13,7	44,8	63,4	13,7	49,7	108,4	100,0	110,9
Femei	31,7	5,5	26,2	41,8	9,0	32,8	131,9	163,6	125,2
<i>Mediu</i>									
Urban	24,2	4,1	20,1	17,8	0,0	17,8	73,5	-	88,6
Rural	66,1	15,1	51,0	85,6	20,9	64,7	129,5	138,4	126,9
<i>Raportul dintre numărul tinerilor antreprenori și populația tânără ocupată (în vârstă 15-34 an), %</i>									
TOTAL	23,6	24,1	23,5	26,9	26,6	27,0	-	-	-
<i>Sex</i>									
Bărbați	28,2	29,9	27,8	30,4	29,1	30,8	-	-	-
Femei	18,1	16,2	18,6	22,9	23,7	22,7	-	-	-
<i>Mediu</i>									
Urban	11,8	12,1	11,7	9,2	-	11,3	-	-	-
Rural	37,5	33,0	39,1	43,4	42,6	43,7	-	-	-

*Nota: *Diferențele în numărul antreprenorilor se datorează răspunsurilor incomplete ale respondenților la întrebările din unele secțiuni ale AFM.*

Sursa: Calculat conform [1, p.26-29, p.33-34; 2].

Creșterea numărului de tineri antreprenori a depășit semnificativ rata de creștere a numărului total de populație tânără ocupată. În 2018, în comparație cu anul 2017, numărul populației tinere ocupate a crescut cu doar 2,3%, adică această creștere a fost de peste 7 ori mai lentă decât creșterea numărului de tineri antreprenori (16,4%). Numărul populației tinere ocupate cu vârsta de 25-34 ani a înregistrat cea mai mică creștere – cu doar 1,2%, în timp ce numărul de tineri antreprenori la această vârstă a crescut cu 16,0%.

Ca rezultat, s-a modificat (în favoarea tinerilor antreprenori) raportul dintre numărul tinerilor antreprenori și numărul total al populației tinere ocupate. Dacă în a.2017 ponderea tinerilor antreprenori în totalul populației tinere ocupate a constituit 23,6%, atunci în a.2018 a fost de 26,9% (creșterea de 3,3 p.p.). Astfel, fiecare a patra persoană tânără ocupată a fost tânărul antreprenor. Și acesta este, fără îndoială, un fapt pozitiv.

În 2017-2018, dinamica numărului de tineri antreprenori în profilul „oraș-sat” nu a fost uniformă. Numărul tinerilor antreprenori în sate a crescut cu 19,5 mii pers. sau cu 29,5%, în timp ce în orașe, dimpotrivă, s-a înregistrat o scădere a numărului acestora cu 6,4 mii pers. sau cu 26,5%. Sporirea numărului de tineri antreprenori rurali (cu

19,5 mii pers.) s-a datorat creșterii numărului acestora în vârstă de 25-34 ani (cu 13,7 mii pers.) și doar cu 5,8 mii persoane – în vârstă de 15-24 ani. Scăderea numărului tinerilor antreprenori urbani (cu 6,4 mii pers.) s-a datorat scăderii numărului acestora în vârstă de 25-34 ani (cu 2,3 mii pers.) și în vârstă de 15-24 ani – cu 4,1 mii persoane (în 2018 nu a fost înregistrat nici un tânăr antreprenor urban în vârstă de 15-24 ani).

În profilul „oraș-sat” a avut loc o diferențiere în raportul numărului de tineri antreprenori și numărul populației tinere ocupate. În 2018, raportul dintre numărul tinerilor antreprenori și numărul populației tinere ocupate a constituit în sate 43,4%, în timp ce în orașe – 9,2%. Astfel, în sate în rândul populației tinere ocupate aproape fiecare a doua persoană este tânărul antreprenor, în timp ce în orașe printre populație tânără ocupată doar fiecare al unsprezecelea este tânărul antreprenor. În același timp, în comparație cu anul 2017, „decalajul” la acest indicator a crescut în timp. În anul 2017, ponderea tinerilor antreprenori în numărul populației tinere ocupate a fost de 37,5% în sate și 12,6% în orașe („decalajul” a constituit 3,0 ori). În anul 2018, indicatorii corespunzători în sate au constituit 43,4%, în orașe – 9,2% („decalajul” – de 4,7 ori).

În 2017-2018 a crescut numărul de *bărbați și femei* care sunt tinerii antreprenori. Numărul femeilor-tinere antreprenoare a crescut cu 31,9%, în timp ce numărul bărbaților-tineri antreprenori – doar cu 8,4%. Creșterea semnificativă a numărului de femei-tinere antreprenoare cu 10,1 mii persoane (sau cu aproape 1/3) a avut loc ca urmare a creșterii numărului acestora în vârstă de 25-34 ani (cu 6,6 mii pers. sau cu 25,2%) și în vârstă de 15-24 ani (cu 3,5 mii pers. sau 63,6%).

În același timp, creșterea numărului de femei-tinere antreprenoare (31,9%) a depășit, în mod semnificativ, creșterea numărului de femei tinere ocupate (4,4%). Astfel, pentru femei această depășire a fost de 27,5 p.p., pentru bărbați aceasta a fost semnificativ mai mică și a constituit doar 7,9 p.p. S-a îmbunătățit raportul dintre numărul femeilor-tinere antreprenoare și numărul femeilor tinere ocupate. În 2018, acest raport a fost de 22,9%, ceea ce cu 4,8 p.p. mai mult decât în 2017. Pentru bărbații-tineri antreprenori raportul dintre numărul lor și numărul de bărbați tineri ocupați, de asemenea, s-a îmbunătățit. În 2018, acest raport a constituit 30,4%, cu 2,2 p.p. mai mult decât în 2017.

Astfel, printre femeile tinere ocupate fiecare a patra – a cincea este femeia-tânără antreprenor. În componența bărbaților tineri ocupați, ponderea tinerilor antreprenori este mult mai mare – aproape fiecare a treia persoană.

Repartizarea numărului tinerilor antreprenori în numărul total al antreprenorilor. În anul 2018, ponderea tinerilor antreprenori a constituit 24,8%, majorându-se comparativ cu a.2017 cu 0,7 p.p. (Tabelul 2). În același timp, ponderea respectivă a crescut în sate – cu 2,3 p.p., în timp ce în orașe, dimpotrivă, s-a înregistrat o scădere cu 8,2 p.p. Ca urmare, dacă în 2017, în orașe, fiecare al treilea antreprenor a fost tânăr antreprenor, atunci în 2018 – acesta a fost doar fiecare al patrulea. În mediul rural, a fost observată tendința opusă: în 2017, fiecare al cincilea antreprenor a fost tânăr antreprenor, iar în 2018 – deja fiecare al patrulea a fost tânăr antreprenor.

Tabelul 2

Repartizarea numărului tinerilor antreprenori, %

Indicatorii	a.2017				a.2018			
	Antreprenori i- total	Tinerii antreprenori			Antreprenori i- total	Tinerii antreprenori		
		Total	inclusiv			Total	inclusiv	
			15-24 ani	25-34 ani			15-24 ani	25-34 ani
TOTAL	100,0	24,1	21,3	78,7	100,0	24,8	21,5	78,5
<i>Sex</i>								
Bărbați	100,0	26,1	23,4	76,6	100,0	26,2	21,6	78,4
Femei	100,0	21,6	17,4	82,6	100,0	23,4	21,5	78,5
<i>Mediu</i>								
Urban	100,0	34,9	16,9	83,1	100,0	26,7	0,0	100,0
Rural	100,0	21,9	22,8	77,2	100,0	24,2	24,4	75,6

Sursa: Calculat conform [1, p.26-29, p.33-34; 2].

În 2017-2018 ponderea bărbaților-tineri antreprenori în numărul total al bărbaților-antreprenori a crescut cu doar 0,1 p.p., pentru femei această creștere a constituit 1,8 p.p. În același timp, a avut loc o reducere a „decalajului” la acest indicator între bărbați și femei. Dacă în anul 2017 ponderea femeilor-tinere antreprenoare

în numărul total al femeilor-antreprenoare a fost de 21,6% (pentru bărbați – 26,1%), atunci în 2018 – 23,4% (pentru bărbați – 26,2% %). Astfel, dacă în 2017 acest „decalaj” a constituit 4,5 p.p., atunci în 2018 – 2,8 p.p.

Persoanele cu vârsta între 25-34 de ani au predominat în rândul tinerilor antreprenori (78,5% din numărul total). Tinerii antreprenori cu vârsta de 25-34 ani au reprezentat, de asemenea, mai mult de $\frac{3}{4}$ din numărul total al tinerilor antreprenori de bărbați și femei, precum și de tinerii antreprenori din mediul rural. În ceea ce privește mediul urban, aici tinerii antreprenori au constat exclusiv din persoane de 25-34 ani.

Structura numărului tinerilor antreprenori. Numărul covârșitor al tinerilor antreprenori (în a.2018 – 81,4%) a fost concentrat în mediul rural (Tabelul 3). Trebuie remarcat faptul că sătenii predominau nu doar în rândul tinerilor antreprenori, dar constituie majoritatea absolută și în structura numărului total al antreprenorilor. Totodată, în aspectul temporal, ponderea lor este în creștere. Dacă în 2017 ponderea sătenilor-antreprenori a fost de 80,4%, atunci în 2018 – 83,3%, adică a crescut cu 2,9 p.p. Ponderea tinerilor antreprenori care locuiesc în mediul rural a crescut și mai mult: de la 73,2%, în 2017, la 81,4%, în 2018, adică cu 8,2 p.p. Astfel, deși ponderea sătenilor în rândul tinerilor antreprenori este mai mică decât ponderea sătenilor în structura numărului total al antreprenorilor, există tendința clară de reducere a „decalajului” dintre acești indicatori: în 2017 acest „decalaj” a fost de 7,2 p.p.; în 2018 – 1,9 p.p.

Tabelul 3

Structura numărului tinerilor antreprenori, %

Indicatorii	a.2017				a.2018			
	Antreprenorii – total	Tinerii antreprenori			Antreprenorii – total	Tinerii antreprenori		
		Total	inclusiv			Total	inclusiv	
			15-24 ani	25-34 ani			15-24 ani	25-34 ani
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
<i>Sex</i>								
Bărbați	59,8	64,8	71,4	63,0	57,0	60,3	60,6	60,2
Femei	39,1	35,2	28,6	36,8	42,1	39,7	39,8	39,8
<i>Mediu</i>								
Urban	18,5	26,8	21,4	28,3	15,7	16,9	-	21,6
Rural	80,4	73,2	78,6	71,7	83,3	81,4	92,5	78,4

*Nota: *Diferențele în numărul antreprenorilor se datorează răspunsurilor incomplete ale respondenților la întrebările din unele secțiuni ale AFM.*

Sursa: Calculat conform [1, p.26-29, p.33-34; 2].

Creșterea ponderii sătenilor în rândul tinerilor antreprenori a condiționat o creștere semnificativă a diferențierii numărului lor în profilul „oraș-sat”. Dacă în 2017 raportul dintre numărul de orașeni și săteni care sunt tineri antreprenori a constituit 26,8%: 73,2%, în 2018 – 18,6%: 81,4%. Astfel, dacă în 2017 numărul tinerilor antreprenori care locuiesc în mediul rural a fost de 2,7 ori mai mare decât în mediul urban, atunci în 2018 – acesta a fost de 4,4 ori mai mare.

În profilul „oraș-sat” a crescut diferențierea în ceea ce privește numărul tinerilor antreprenori și în aspectul de vârstă. În anul 2018, ponderea tinerilor antreprenori în vârstă de 15-24 ani, în mediul rural, a constituit 92,5% și a crescut, comparativ cu anul 2017, cu 13,9 p.p. Ca rezultat, printre 100 de tineri antreprenori în vârstă de 15-24 ani, 92 au fost săteni, și doar 8 – orașeni (în anul 2017, raportul a constituit: 73 – săteni, 27 – orașeni). În grupul de vârstă 25-34 ani, acest raport nu este atât de frapant. Printre cei 100 de tineri antreprenori în vârstă de 25-34 ani, 80 au fost săteni, iar 20 – orașeni.

În structura de gen a numărului tinerilor antreprenori au predominat bărbații – 60,3%, în timp ce femeile au reprezentat 39,7%. Totodată, pentru 2017-2018 în structura numărului de tineri antreprenori, ponderea bărbaților a scăzut cu 4,5 p.p. (ponderea femeilor a crescut cu aceeași mărime). Acest fapt a avut un efect pozitiv asupra îmbunătățirii structurii de gen a tinerilor antreprenori. Dacă în anul 2017 ponderea bărbaților în structura numărului tinerilor antreprenori a depășit ponderea femeilor de 1,8 ori, atunci în 2018 – de 1,5 ori. Trebuie de remarcat că diferențierea de gen între tinerii antreprenori depășește „decalajul” dintre bărbați și femei în numărul total al antreprenorilor (acest „decalaj” a constituit 1,5 ori – în 2017 și 1,3 ori – în 2018).

În perioada anilor 2017-2018, scăderea ponderii bărbaților-tineri antreprenori s-a manifestat cel mai semnificativ la vârsta de 15-24 ani (o scădere de 10,8 p.p.), în timp ce ponderea acestora în vârstă de 25-34 ani a scăzut cu doar 2,8 p.p. În ceea ce privește femeile-tinere antreprenoare, creșterea numărului acestora a fost cea mai pronunțată la vârsta de 15-24 ani (cu 11,2 p.p.), în timp ce la vârsta de 25-34 ani s-a înregistrat o creștere a numărului acestora doar cu 3,0 p.p.

Aspectul privind nivelul de instruire. În structura numărului de tineri antreprenori, prima poziție a fost ocupată de persoanele cu nivelul de instruire gimnazial (46,5%), adică aproape fiecare al doilea tânăr antreprenor a avut nivelul de instruire gimnazial (Tabelul 4). În rândul tinerilor antreprenori în vârstă de 15-24 ani, ponderea lor este și mai mare – 50,0%. Pentru structura numărului total al antreprenorilor este caracteristică aceeași situație – prioritate o au persoanele cu nivelul de instruire gimnazial. Cu toate acestea, ponderea lor este mai mică – 34,0%, adică doar fiecare al treilea antreprenor are nivelul de instruire gimnazial.

Al doilea loc în structura numărului de tineri antreprenori a fost ocupat de persoane cu nivelul de instruire secundar profesional – 20,9%. Persoanele cu acest nivel de instruire ocupă locul al doilea și în structura numărului total de antreprenori, ponderea lor (25,8%) fiind mai mare decât cea a tinerilor antreprenori. Atât printre numărul total al antreprenorilor, cât și printre tinerii antreprenori, poziția a treia în structura lor (23,1% și, respectiv, 15,9%) a fost deținută de persoane cu nivelul de instruire liceal; mediu general.

O particularitate distinctă a structurii numărului de tineri antreprenori este excesul substanțial (de 1,5 ori comparativ cu structura numărului total al antreprenorilor) al persoanelor cu nivelul superior de instruire.

Tabelul 4

Repartizarea și structura tinerilor antreprenori după nivelul de instruire, a.2018

Indicatorii	a.2018, mii pers.				Repartizarea, %				Structura, %			
	Antreprenori i – total	Tinerii antreprenori			Antreprenori i – total	Tinerii antreprenori			Antreprenori i – total	Tinerii antreprenori		
		Total	inclusiv			Total	inclusiv			Total	inclusiv	
			15-24 ani	25-34 ani			15-24 ani	25-34 ani			15-24 ani	25-34 ani
TOTAL	424,2	105,1	22,6	82,5	100,0	24,8	21,5	78,5	100,0	100,0	100,0	100,0
Superior	26,3	9,7	0,0	9,7	100,0	36,9	-	100,0	6,2	9,2	-	11,6
Mediu de specialitate	36,8	4,8	0,0	4,8	100,0	13,0	-	100,0	8,7	4,6	-	5,8
Secundar profesional	109,6	22,0	4,8	17,2	100,0	20,1	21,8	78,2	25,8	20,9	21,2	20,8
Liceal; mediu general	97,9	16,7	4,0	12,7	100,0	17,1	24,0	76,0	23,1	15,9	17,7	15,4
Gimnazial	144,2	48,9	11,3	37,6	100,0	33,9	23,1	76,9	34,0	46,5	50,0	45,6
Primar sau fără școala primară	5,4	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	1,3	-	-	-

*Nota: *Diferențele în numărul antreprenorilor se datorează răspunsurilor incomplete ale respondenților la întrebările din unele secțiuni ale AFM.*

Sursa: Calculat conform [2].

O altă particularitate pozitivă a tinerilor antreprenori este faptul că din numărul total al antreprenorilor cu nivelul superior de instruire 36,9% (sau fiecare a treia persoană) au constituit tineri antreprenori cu vârsta de 15-34 ani. Nivelul înalt de instruire al tinerilor antreprenori este evidențiat și de faptul că din numărul total al antreprenorilor, 13,0% (adică fiecare a șaptea persoană) sunt constituite de tinerii antreprenori cu nivelul mediu de specialitate, și 20,1% (adică fiecare a cincea persoană) constituiau tinerii antreprenori cu nivelul de instruire secundar profesional.

Activitatea economică a tinerilor antreprenori. În Republica Moldova, activitățile economice ale antreprenorilor sunt determinate de mai mulți factori. Unul dintre ei – rolul predominant în economia țării (inclusiv și după ponderea populației ocupate) aparține sectorului agricol, ceea ce se datorează faptului că cea mai mare pondere în structura numărului de tineri antreprenori este inerentă persoanelor ocupate în agricultură, silvicultură și pescuit. În anul 2018, 71,0% sau aproape 3/4 din tinerii antreprenori s-au concentrat în agricultură, silvicultură și pescuit (Tabelul 5). În numărul total al tinerilor antreprenori, 11,0%, adică fiecare al nouălea lucrător, desfășoară activitatea economică în domeniul construcțiilor și 9,2%, adică fiecare al unsprezecelea – în comerț. În structura numărului de tineri antreprenori nu există persoane ocupate în industrie, transport și depozitare; informații și comunicații, administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială.

Tabelul 5

Repartizarea și structura tinerilor antreprenori pe activități economice, a.2018

Indicatorii	a.2018, mii pers.				Repartizarea, %				Structura, %			
	Antreprenorii – total	Tinerii antreprenori			Antreprenorii – total	Tinerii antreprenori			Antreprenorii – total	Tinerii antreprenori		
		Total	inclusiv			Total	inclusiv			Total	inclusiv	
			15-24 ani	25-34 ani			15-24 ani	25-34 ani			15-24 ani	25-34 ani
TOTAL	424,2	105,1	22,6	82,5	100,0	24,8	21,5	78,5	100,0	100,0	100,0	100,0
Agricultura, silvicultura și pescuit	336,5	74,6	17,8	56,8	100,0	22,2	23,9	76,1	79,3	71,0	78,8	68,8
Industrie	3,3	0,0	0,0	0,0	100,0	-	-	-	0,8	-	-	-
Construcții	32,6	11,6	0,0	11,6	100,0	35,6	-	100,0	7,7	11,0	-	14,1
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; Activități de cazare și alimentație publică	26,8	6,7	0,0	6,7	100,0	25,0	-	100,0	6,3	9,2	-	8,1
Transport și depozitare; Informații și comunicații	5,8	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	1,4	-	-	-
Administrație publică; Învățământ; Sănătate și asistență socială	0,0	0,0	-	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Alte activități	14,1	4,4	0,0	4,4	100,0	31,2	-	100,0	3,3	4,2	-	5,3

Nota: *Diferențele în numărul antreprenorilor se datorează răspunsurilor incomplete ale respondenților la întrebările din unele secțiuni ale AFM.

Sursa: Calculat conform [2].

În ceea ce privește ponderea tinerilor antreprenori în numărul total al producătorilor, aici s-a creat o situație puțin diferită. Cea mai mare parte a acestor persoane se afla în construcție. Din numărul total al antreprenorilor ocupați în construcții, 35,6% (adică fiecare a treia persoană) sunt tineri antreprenori.

Al doilea loc după ponderea tinerilor antreprenori în numărul total al antreprenorilor a fost ocupat de comerțul cu ridicata și cu amănuntul, și alimentație publică – 25,0%, adică fiecare al patrulea antreprenor a fost persoană în vârstă de 15-34 ani. Pe locul trei se află agricultura, silvicultura și pescuitul: 22,2% dintre antreprenorii ocupați în acest domeniu – persoane cu vârsta de 15-34 ani.

Amplasarea locului de muncă al tinerilor antreprenori. Trăsăturile specifice ale tinerilor antreprenori ai Republicii Moldova se reflectă și asupra amplasării locului lor de muncă (Tabelul 6).

Structura numărului total al tinerilor antreprenori este dominată de persoane a căror loc de muncă a fost ferma sau terenul agricol (70,8%). În același timp, ponderea persoanelor cu vârsta de 15-24 ani, a căror loc de muncă a fost ferma sau terenul agricol a constituit 78,8%, iar cu vârsta de 25-34 ani – 68,6%. Locul al doilea ocupă tinerii antreprenori, al căror loc de muncă a fost domiciliul clientului/patronului (11,5%). Foarte mică (2,9%) este ponderea tinerilor antreprenori, a căror loc de muncă a fost amplasat la întreprinderi, uzine și fabrici.

Tabelul 6

Amplasarea locului de muncă al tinerilor antreprenori, a.2018

Indicatorii	a.2018, mii pers.				Repartizarea, %				Structura, %			
	Antreprenorii - total	Tinerii antreprenori			Antreprenorii - total	Tinerii antreprenori			Antreprenorii - total	Tinerii antreprenori		
		Total	inclusiv			Total	inclusiv			Total	inclusiv	
			15- 24 ani	25- 34 ani			15- 24 ani	25-34 ani			15-24 ani	25-34 ani
TOTAL	424,2	105,1	22,6	82,5	100,0	24,8	21,5	78,5	100,0	100,0	100,0	100,0
Domiciliul propriu	9,6	4,1	0,0	4,1	100,0	42,7	-	100,0	2,3	3,9	-	5,0
Domiciliul clientului/ patronului	34,7	12,1	0,0	12,1	100,0	34,9	-	100,0	8,2	11,5	-	14,7
Întreprindere, uzină, fabrică, etc.	14,4	3,1	0,0	3,1	100,0	21,5	-	100,0	3,4	2,9	-	3,8
Ferma și teren agricol	336,2	74,4	17,8	56,6	100,0	22,1	23,9	76,1	79,3	70,8	78,8	68,6
Șantierul de construcții	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Piața în aer liber sau taraba în stradă	18,6	4,0	0,0	4,0	100,0	21,5	-	100,0	4,4	3,8	-	4,8
Nu există un loc fix	7,9	0,0	0,0	0,0	100,0	-	-	-	1,9	-	-	-

Nota: *Diferențele în numărul antreprenorilor se datorează răspunsurilor incomplete ale respondenților la întrebările din unele secțiuni ale AFM.

Sursa: Calculat conform [2].

Tinerii antreprenori ocupă o poziție de lider în rândul antreprenorilor, al căror loc de muncă a fost domiciliul clientului/patronului și domiciliul propriu. În anul 2018, din numărul total de antreprenori, al căror loc de muncă a fost domiciliul propriu, 42,7% sunt tineri antreprenori în vârstă de 15-34 ani. Ponderea tinerilor antreprenori printre antreprenorii al căror loc de muncă a fost domiciliul clientului/patronului (34,9%) este relativ mare. Ponderea tinerilor antreprenori, al căror loc de muncă a fost ferma sau terenul agricol (22,1%), piața în aer liber sau taraba în stradă (21,5%), întreprinderi, uzine, fabrici etc., este mai mică (21,5%). Majoritatea tinerilor antreprenorii din această categorie au fost persoane în vârstă de 25-34 ani.

Concluzii

În definiția antreprenorilor, adoptată în paragraful dat, se încadrează 2 categorii de persoane: *lucrătorii pe cont propriu și patronii*. În același timp, tinerii antreprenori sunt considerați antreprenorii în vârstă de 15-34 ani.

Evaluarea numărului și evoluției tinerilor antreprenori arată următoarele:

➤ în anul 2018, numărul tinerilor antreprenori a constituit 105,1 mii pers., cu 14,8 mii pers. (sau cu 16,4%) mai mult decât în a.2017;

➤ creșterea numărului de tineri antreprenori a depășit rata de creștere a numărului total de antreprenori;

➤ creșterea numărului de tineri antreprenori a depășit, de asemenea, rata de creștere a numărului total al populației tinere ocupate. Ca urmare, fiecare a patra persoană tânără ocupată a fost tânăr antreprenor;

➤ tinerii antreprenori au asigurat sporirea principală a numărului populației tinere ocupate;

➤ au avut loc două tendințe multidirecționale: în mediul rural o creștere semnificativă a numărului de tineri antreprenori, al căror ritm a depășit creșterea numărului total de antreprenori; în mediul urban – dimpotrivă, o scădere a numărului de tineri antreprenori cu un ritm semnificativ mai mare decât scăderea numărului total de antreprenori;

➤ raportul dintre numărul tinerilor antreprenori și numărul populației tinere ocupate în mediul rural a fost de 43,4%, în timp ce în oraș acesta a constituit 9,2%. În același timp, în comparație cu anul 2017, „decalajul” la

acest indicator a crescut;

➤ în 2017-2018 s-a înregistrat o creștere a numărului de bărbați și femei care sunt tinerii antreprenori. Numărul femeilor-tinere antreprenoare a crescut cu 31,9%, în timp ce numărul bărbaților-tineri antreprenori – doar cu 8,4%.

Repartizarea numărului tinerilor antreprenori atestă că:

➤ în anul 2018, ponderea tinerilor antreprenori a constituit 24,8%, majorându-se comparativ cu a.2017 cu 0,7 p.p.;

➤ dacă în 2017, în orașe, fiecare al treilea antreprenor a fost tânăr, atunci în 2018 – acesta a fost doar fiecare al patrulea. În mediul rural, a fost observată tendința opusă: în 2017, fiecare al cincilea antreprenor a fost tânăr, iar în 2018 – deja fiecare al patrulea a fost tânăr antreprenor;

➤ în 2017-2018 ponderea bărbaților-tineri antreprenori în numărul total al bărbaților-antreprenori a crescut cu doar 0,1 p.p., pentru femei, această creștere a constituit 1,8 p.p.;

➤ în rândul tinerilor antreprenori (78,5% din numărul total) au predominat persoanele cu vârstă 25-34 de ani. Tinerii antreprenori în vârstă 25-34 ani, au reprezentat, de asemenea, mai mult de $\frac{3}{4}$ din numărul total al tinerilor antreprenori de bărbați și femei, precum și de tinerii antreprenori rurali.

Structura numărului tinerilor antreprenori reflectă următoarele:

➤ majoritatea covârșitoare a tinerilor antreprenori au fost concentrați în localitățile rurale;

➤ a sporit diferențierea numărului tineri antreprenori în profilul „oraș-sat”. Dacă în 2017, raportul dintre numărul de orașeni și săteni tineri antreprenori a constituit 26,8%: 73,2%, în 2018 – 18,6%: 81,4%;

➤ în structura de gen a tinerilor antreprenori au predominat bărbații – 60,3%, în timp ce femeile au reprezentat 39,8%. S-a îmbunătățit structura de gen a tinerilor antreprenori: dacă în 2017 ponderea bărbaților în structura numărului de tineri antreprenori a depășit ponderea femeilor de 1,8 ori, atunci în 2018 – de 1,5 ori;

➤ în structura de instruire a tinerilor antreprenori predominau persoanele cu nivelul de instruire gimnazial; locul al doilea a fost ocupat de persoane cu nivelul de instruire secundar profesional; la a treia poziție – persoane cu nivel de instruire superior; mediu general;

➤ o particularitate distinctă a structurii numărului de tineri antreprenori a fost excesul substanțial (de 1,5 ori comparativ cu structura numărului total al antreprenorilor) al persoanelor cu nivelul superior de instruire.

Activitatea economică a tinerilor antreprenori își găsește reflectare în următoarele:

➤ mai mult de $\frac{3}{4}$ din tinerii antreprenori au fost concentrați în sfera de agricultură, silvicultură și pescuit;

➤ fiecare al nouălea tânăr antreprenor a desfășurat activitatea economică în construcții, iar fiecare al unsprezecelea – în domeniul serviciilor (comerțul cu ridicata și cu amănuntul, activități de cazare și alimentație publică);

➤ în structura numărului de tineri antreprenori nu există persoane ocupate în industrie, transport și depozitare; informații și comunicații, administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială.

Amplasarea locului de muncă a tinerilor antreprenori se caracterizează prin următoarele:

➤ în structura numărului total al tinerilor antreprenori predomină persoane al căror loc de muncă a fost ferma sau terenul agricol și lipsesc persoane, al căror loc de muncă a fost șantierul de construcții;

➤ tinerii antreprenori ocupau o poziție de lider în rândul antreprenorilor, al căror loc de muncă este domiciliul clientului/patronului și domiciliul propriu.

Referințe bibliografice

1. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICA AL REPUBLICII MOLDOVA. Forța de Muncă în Republica Moldova. Ocupare și Șomaj, 2018 = Labour Force in the Republic of Moldova. Employment and Unemployment, 2018. Chișinău, 2018. 161 p. [citat 11.08.2019]. Disponibil: http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Forța_de_muncă/AFM_2018_rom.pdf
2. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICA AL REPUBLICII MOLDOVA. Forța de Muncă în Republica Moldova. 2019 [citat 16.09.2019]. Disponibil: <https://statistica.gov.md/category.php?l=ro&idc=107>
3. ACULAI, Elena Perfecționarea politicii de susținere a IMM-urilor în Republica Moldova: îmbunătățirea condițiilor pentru dezvoltarea întreprinderilor familiale (2015-2018): raport științific. Chișinău, 2015. 252 p.
4. ROJCO, Anatolie, STREMENOVSCAIA, Zoia, IVANOV, Svetlana. Situația actuală a pieței forței de muncă din Republica Moldova. In: Analele Institutului Național de Cercetări Economice. Ediția a IX-a, Chișinău, 2018, pp.61-67. ISSN 1857-3630; ISBN 978-9975-4326-6-5

Recomandat spre publicare: 23.12.2020